

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ЗОЛОТАРЬОВА ДАРІЯ МИХАЙЛІВНА

УДК 349.41

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ**

12.00.06 – земельне право; аграрне право;
екологічне право; природоресурсне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор **Шульга Михайло Васильович**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри земельного та аграрного права, член-кореспондент Національної академії правових наук України.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент **Кірін Роман Станіславович**, Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права;

кандидат юридичних наук, доцент **Марусенко Роман Ігорович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри земельного та аграрного права.

Захист відбудеться «26» червня 2017 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.04 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84-а.

Автореферат розісланий «24» травня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. Ю. Уркевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із вагомих чинників подолання кризового становища в економіці держави виступає належне забезпечення потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах. Основу мінерально-сировинної бази складає сукупність розвіданих корисних копалин і супутніх компонентів, яка формується за результатами геологічного вивчення надр, що нерозривно пов'язане з використанням земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт. Недостатні обсяги проведення названих робіт в сучасних умовах зумовлені не тільки складним економічним становищем, а й недосконалим організаційно-правовим механізмом виникнення та реалізації прав на відповідні земельні ділянки.

Земельний кодекс України (далі – ЗК України) присвячує регламентації відносин щодо використання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт лише одну ст. 97. Серед проблем, пов'язаних із реалізацією положень цієї статті, слід виокремити: відсутність чітких законодавчо визначених підстав, умов та процедури виникнення прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт; необґрунтовано тривалі строки набуття цих прав; складність визначення і формалізації як меж, так і стану земельної ділянки, на якій будуть проводитись розвідувальні роботи, та інші.

Ситуація ускладнюється відсутністю належного теоретичного обґрунтування земельно-правових приписів, які мають регулювати суспільні відносини, пов'язані з реалізацією права на проведення розвідувальних робіт. Йдеться, зокрема, про визначення правової природи даного виду права землекористування, встановлення особливостей, пов'язаних з виникненням, здійсненням, припиненням та наслідками його реалізації. Організаційно-правовий механізм набуття та використання земельних ділянок для зазначених потреб має бути чітко і повно врегульованим з тим, щоб забезпечувати гарантії земельних прав суб'єктів та можливість здійснювати розвідувальні роботи у максимально стислі строки.

Окремі проблеми використання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт побічно розглядалися в юридичній літературі при аналізі окремих видів надрокористування. Але спеціального комплексного дослідження правових засад набуття, реалізації та припинення права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт не проводилось.

Отже, зважаючи на недосконалість правових приписів, що здійснюють правове регулювання виникнення, реалізації та припинення суб'єктивних прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт, та відсутність ґрунтовних доктринальних досліджень з цього приводу, існує нагальна потреба в детальному науковому осмисленні обраної тематики.

Науково-теоретичним підґрунтям даного дослідження послужили праці таких українських та зарубіжних вчених у галузі земельного та екологічного права, як: В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк,

Н. П. Барабаш, Д. В. Бусуйок, Ю. О. Вовк, А. П. Гетьман, В. К. Гуревський, І. І. Каракаш, Т. О. Коваленко, Т. Г. Ковальчук, Р. С. Кірін, І. О. Костяшкін, М. І. Краснов, М. В. Краснова, П. Ф. Кулинич, О. Ю. Макаренко, Н. Р. Малишева, Р. І. Марусенко, А. М. Мірошніченко, В. Л. Мунтян, Н. Б. Мухітдінов, В. В. Носік, О. О. Погрібний, А. І. Ріпенко, В. І. Семчик, О. В. Сердюк, В. Д. Сидор, Н. І. Титова, В. І. Федорович, В. К. Філатова, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відповідно до цільової комплексної програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (№ державної реєстрації 0111U000962).

Мета й завдання дослідження. Мета дисертації полягає в тому, щоб розкрити правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт в умовах реформування земельних відносин шляхом аналізу земельного законодавства та практики його застосування, земельно-правової і спеціальної літератури; розробки пропозицій з удосконалення правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Для досягнення зазначеної мети визначено наступні завдання наукового дослідження:

- визначити поняття «право користування землями для проведення розвідувальних робіт» та його юридичну природу;
- охарактеризувати особливості даного права;
- з'ясувати співвідношення права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт та права на геологічне вивчення надр;
- визначити наукову періодизацію розвитку правового регулювання відносин у сфері виникнення, реалізації та припинення права користування землями для зазначених цілей;
- розкрити об'єктно-суб'єктний склад правовідносин щодо користування даними землями;
- розкрити особливості виникнення цього права;
- визначити зміст правовідносин щодо користування землями для проведення розвідувальних робіт;
- встановити специфіку та наслідки припинення даного права;
- розробити науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового механізму виникнення, реалізації та припинення прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері набуття, реалізації та припинення земельних прав для проведення розвідувальних робіт.

Предмет дослідження – правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт.

Методи дослідження. В основу методології даної дисертації покладено комплексний підхід до дослідження питань, які стосуються правових засад використання земель для проведення розвідувальних робіт. Тема роботи зумовила використання філософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання в їх взаємодоповнюваності, зокрема: діалектичного, історико-правового, формально-логічного, системно-структурного, порівняльно-правового, герменевтичного, формально-юридичного (нормативно-догматичного). Світоглядно-методологічне підґрунтя дослідження становить діалектичний метод. Його було застосовано на всіх стадіях дослідження з метою з'ясування правової природи, сутності та особливостей права користування землями для проведення розвідувальних робіт. Застосування історико-правового методу дозволило простежити еволюцію правового регулювання відносин щодо виникнення, реалізації та припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт. За допомогою формально-логічного методу сформовано смислову конструкцію «право користування землями для проведення розвідувальних робіт» та наведено її ознаки. Використання системно-структурного методу забезпечило можливість проведення класифікації підстав виникнення та припинення права користування для проведення розвідувальних робіт та дозволило надати їм структурних характеристик. Порівняльно-правовий метод застосовано при порівнянні норм законодавства України із законодавством зарубіжних держав у сфері правової регламентації відносин щодо виникнення, реалізації та припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт. Герменевтичний та формально-юридичний (нормативно-догматичний) методи використано для тлумачення смислу та класифікації головних ознак окремих приписів земельного законодавства, зокрема, щодо визначення розміру збитків і втрат, які підлягають відшкодуванню, правового впорядкування механізму їх відшкодування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше в земельно-правовій науці України здійснено комплексне наукове розроблення питань правового регулювання виникнення, реалізації та припинення суб'єктивних прав на тимчасово зайняті земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт, на підставі чого обґрунтовано нові наукові положення, рекомендації, висновки і пропозиції з удосконалення земельного законодавства, які й виносяться на захист.

Уперше:

– запропоновано періодизацію правового регулювання користування землями для проведення розвідувальних робіт: 1-й період – дореволюційний, в межах якого правова регламентація відносин, що виникали при проведенні таких робіт, базувалась на принципі єдності землі та надр; 2-й період – радянський, характеризувався превалюванням адміністративно-

правової регламентації надання та використання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт; 3-й період – період незалежності України, його особливості зумовлені суттєвим розширенням демократичних засад виникнення та реалізації прав на користування тимчасово зайнятими земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт;

– визначено, що право користування земельними ділянками для проведення підприємствами, установами та організаціями розвідувальних робіт може бути визначене як неповне (невиключне, обмежене) право названих суб'єктів використовувати на підставі угоди тимчасово зайняті ними земельні ділянки, які перебувають у власності чи користуванні інших осіб, без зміни їх цільового призначення та вилучення (викупу) для забезпечення доступу до ділянки надр і розміщення тимчасових споруд та обладнання, необхідного для проведення розвідувальних робіт;

– обґрунтовано, що право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт є зобов'язальним правом, сутність якого полягає в праві надрокористувача вимагати від власника земельної ділянки або землекористувача можливості тимчасового зайняття земельної ділянки для проведення розвідувальних робіт;

– визначені особливості права користування землями для проведення розвідувальних робіт як зобов'язального права: а) виникає на підставі угоди з власником земельної ділянки або землекористувачем; б) реалізується спеціалізованими підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють геологічне вивчення надр на тимчасово зайнятій земельній ділянці; в) не потребує попереднього формування і відведення земельної ділянки користувачеві надр; г) є тимчасовим, строк якого зумовлений вимогами спеціального дозволу на геологічне вивчення надр; г) не потребує державної реєстрації; д) є невідчужуваним;

– визначено, що встановлена законодавством процедурна складність виникнення прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт має бути спрощена шляхом внесення змін та доповнень до ст. 97 ЗК України: а) розвідувальні роботи можуть проводитись на земельних ділянках (або їх частинах) незалежно від форми власності та їх цільового призначення на підставі угоди на проведення таких робіт, яка укладається з власником землі або за погодженням із землекористувачем без зміни їх цільового призначення та викупу (вилучення); б) розгляд звернень підприємств, установ та організацій, які мають намір проводити розвідувальні роботи, щодо укладення угод на проведення таких робіт або узгодження цього питання із землекористувачем має здійснюватися в п'ятнадцятиденний термін з моменту одержання відповідного звернення;

– визначено, що серед прав та обов'язків особи, яка проводить розвідувальні роботи, виокремлюються три рівні: а) загальні права та обов'язки землекористувача, передбачені ЗК України (ст. 95) та іншими земельно-правовими актами; б) спеціальні права та обов'язки, визначені ст. 97 ЗК України; в) права та обов'язки, встановлені угодою між власником земельної

ділянки або землекористувачем та особою, яка проводить розвідувальні роботи.

Удосконалено теоретичні положення, які стосуються:

– об'єктно-суб'єктного складу правовідносин, що формуються при виникненні права користування землями для проведення розвідувальних робіт. Об'єктом таких відносин слід вважати тимчасово займану земельну ділянку (або її частину), яка за угодою з її власником або землекористувачем використовується для проведення розвідувальних робіт. Суб'єктом даного права може виступати лише особа, яка має правовий статус надрокористувача;

– відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва при використанні сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників для проведення розвідувальних робіт, зокрема, при погіршенні якісного стану цих земель. При поверненні тимчасово займаних земель, стан яких погіршився, особа, яка проводила на цих землях розвідувальні роботи, поміж іншого, має компенсувати такі втрати у встановленому порядку;

– наслідків припинення права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт: а) своєчасне повернення тимчасово займаних земельних ділянок; б) відшкодування власникам землі та землекористувачам усіх збитків, в тому числі неодержаних доходів; в) приведення тимчасово займаних земельних ділянок у попередній стан, у тому числі шляхом проведення їх рекультивациі.

Набули подальшого розвитку положення щодо:

– обґрунтування напрямів вдосконалення організаційно-правового механізму виникнення прав на тимчасово зайняті земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт, зокрема: а) шляхом встановлення максимального строку розгляду відповідного звернення осіб, які мають намір проводити розвідувальні роботи, щодо укладення угоди на проведення розвідувальних робіт; б) розширення кола осіб, які можуть проводити розвідувальні роботи, за рахунок включення до їх складу фізичних осіб; в) можливості використання земельної ділянки на умовах укладеної угоди у випадку переведення розвідувальної свердловини у категорію видобувних на період відведення у встановленому порядку земельної ділянки для видобування корисних копалин (наприклад, нафти і газу) та оформлення прав на неї.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації пропозиції та висновки, положення й рекомендації, є певним внеском у теорію земельного права й можуть бути використані: 1) у нормотворчій діяльності – як теоретичний матеріал при вдосконаленні чинного земельного законодавства України; 2) у науково-дослідницькій роботі – як підґрунтя для подальших наукових розробок; 3) у навчальному процесі – для підготовки навчальної та науково-методичної літератури з курсу «Земельне право», а також при його викладанні; 4) у правовиховній роботі – для популяризації наукових здобутків проведеного дослідження серед представників органів державної влади та місцевого

самоврядування, власників і користувачів земельних ділянок.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні висновки і практичні рекомендації, що містяться в дисертації, обговорювались і були схвалені на засіданнях кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Основні положення роботи оприлюднені в доповідях на міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми публічного та приватного права» (м. Запоріжжя, 25 жовтня 2013 р.); «Дванадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 8-9 листопада 2013 р.); «Юридична осінь 2013 року» (м. Харків, 14 листопада 2013 р.); «Малиновські читання» (м. Острог, 15-16 листопада 2013 р.); «Правова доктрина України» (м. Харків, 20-21 листопада 2013 р.); «Сучасні науково-практичні проблеми екологічного, земельного та аграрного права» (м. Харків, 6 грудня 2013 р.); «Проблеми сучасної юридичної науки очима молодих учених» (м. Харків, 17 квітня 2014 р.); «Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі» (м. Харків, 13 червня 2014 р.); «Тринадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 14-15 листопада 2014 р.). «Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретико-методологічні й прикладні аспекти» (м. Харків, 5 грудня 2014 р.). «Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного та екологічного права» (м. Київ, 22-23 травня 2015 р.); «Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи» (м. Харків, 30-31 жовтня 2015 р.); «Юридична осінь 2015 року» (м. Харків, 11 листопада 2015 р.); «Правові проблеми розвитку сільських територій України» (м. Київ, 9 грудня 2015 р.); «Актуальні питання реформування правової системи» (м. Луцьк, 24-25 червня 2016 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дисертації знайшли відбиття в двадцять одній науковій праці (у п'ятьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, і одній статті, опублікованій у зарубіжному виданні, та п'ятнадцятьох тезах наукових доповідей на наукових конференціях).

Структура дисертації зумовлена предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, які містять десять підрозділів, висновків до кожного розділу й загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 190 сторінок, з яких основного тексту – 167 сторінок, кількість використаних джерел – 206 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, її актуальність, досліджено ступінь наукової розробки проблеми, зазначено зв'язок теми з науковими програмами та планами, визначено мету

роботи, її завдання, об'єкт і предмет, характеризуються методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів та їх теоретичне і практичне значення, викладено дані про апробацію основних положень дисертаційної роботи.

Розділ 1. «Загальна характеристика права користування землями для проведення розвідувальних робіт» складається з 5-ти підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Гене́за правового регулювання користування землями для проведення розвідувальних робіт» здійснено науковий аналіз становлення та розвитку законодавства, що регулює суспільні відносини у сфері використання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт.

Весь історичний розвиток законодавчого регулювання права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт охоплює три періоди: 1-й період – дореволюційний, в межах якого правова регламентація відносин, що виникали при проведенні таких робіт, базувалась на принципі єдності землі та надр; 2-й період – радянський, характеризувався превалюванням адміністративно-правової регламентації надання та використання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт; 3-й період – незалежності України. Його особливості зумовлені суттєвим розширенням демократичних засад виникнення та реалізації прав на користування тимчасово зайнятими земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт.

У підрозділі 1.2. «Поняття права користування землями для проведення розвідувальних робіт» наведене визначення даного права, під яким пропонується розуміти неповне (невиключне, обмежене) право підприємств, установ та організацій використовувати на підставі угоди тимчасово зайняті ними земельні ділянки, які перебувають у власності чи користуванні інших осіб, без зміни їх цільового призначення та вилучення (викупу) для забезпечення доступу до ділянки надр і розміщення тимчасових споруд та обладнання, необхідного для проведення розвідувальних робіт.

Фактичне використання тимчасово зайнятих земель не тягне за собою припинення існуючого права власності чи права користування земельними ділянками та не призводить до зміни цільового призначення земельної ділянки чи зміни функціонального призначення території.

Підрозділ 1.3. «Юридична природа права користування землями для проведення розвідувальних робіт» присвячений встановленню юридичної природи даного права користування земельними ділянками. Право користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт являє собою безтитульне право землекористування, яке за своєю правовою природою належить до зобов'язального права. Це зобов'язальне право невиключного (неповного) строкового володіння та користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт є невідчужуваним, не потребує державної реєстрації і повинно

бути оформлене угодою спеціалізованої організації, яка має намір проводити розвідувальні роботи, з власником землі або за погодженням із землекористувачем. Встановлене договірним шляхом право користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт, будучи зобов'язальним правом, не суперечить закону. Воно передбачає конкретні можливості щодо земельної ділянки, які реалізуються носієм права не безпосередньо, а через поведінку зобов'язаних суб'єктів.

У підрозділі 1.4. «Особливості права користування землями для проведення розвідувальних робіт» на підставі системного аналізу правових приписів, які регулюють використання земельних ділянок для наведених потреб, та вивчення відповідної практики, визначено, що даний вид права користування земельними ділянками характеризується особливостями, які стосуються процедури виникнення, реалізації та припинення цього права.

Серед основних особливостей, які характеризують право користування землями для зазначених цілей, виокремлюються наступні: а) виникає на підставі угоди з власником земельної ділянки або землекористувачем і не пов'язане з викупом (викупом) земельної ділянки; б) реалізується лише особами, які здійснюють геологічне вивчення надр на тимчасово зайнятій земельній ділянці без зміни її цільового призначення; в) не потребує попереднього формування і розроблення проекту відведення земельної ділянки користувачеві надр; г) за своїм характером є тимчасовим, зумовленим терміном дії спеціального дозволу на геологічне вивчення надр; г) не потребує державної реєстрації; д) є невідчужуваним; е) правовими наслідками його припинення виступають: своєчасне повернення земельної ділянки; відшкодування усіх заподіяних збитків у повному розмірі; приведення земельної ділянки у попередній стан, в тому числі шляхом проведення її рекультиваци; є) нерозривний зв'язок з правом на геологічне вивчення надр та інші.

Підрозділ 1.5. «Співвідношення права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт та права на геологічне вивчення ділянки надр» присвячений аналізу взаємозв'язку ділянки надр і земельної ділянки як об'єктів різних видів права природокористування та їх співвідношення.

Земельна ділянка як об'єкт права користування перебуває в тісному природно-біологічному та правовому зв'язку з ділянкою надр як об'єктом права користування. Відносини у сфері використання цих природних об'єктів регламентуються нормами різних галузей законодавства. Ділянка надр являє собою геометризований об'єкт, розташований, за загальним правилом, під земною поверхнею. Користування цим об'єктом пов'язане з необхідністю забезпечення перш за все доступу до нього по земній поверхні. Окрім того, реалізація суб'єктивного права користування ним вимагає також використання певної земельної ділянки для розміщення відповідних наземних тимчасових будівель, споруд та обладнання, необхідних для проведення розвідувальних робіт. Отже ізолюване існування названих видів природокористування фактично неможливе. Право

користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт, будучи нерозривно пов'язаним із правом на геологічне вивчення надр, виступає передумовою останнього.

Розділ 2. «Особливості правовідносин у сфері користування землями для проведення розвідувальних робіт» включає п'ять підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Об'єктно-суб'єктний склад правовідносин щодо користування землями для проведення розвідувальних робіт» встановлено специфічні риси як об'єктів, так і суб'єктів права користування земельними ділянками для вказаних потреб.

Особливості об'єкта даного права зумовлені тим, що відповідні земельні ділянки або їх частини не викупуваються (вилучаються) у землевласників чи землекористувачів. Названі особи не втрачають прав на земельну ділянку, яку вони використовували за цільовим призначенням. Водночас тимчасово зайнята земельна ділянка або її частина виступає об'єктом права користування для проведення розвідувальних робіт. Отже права землевласника чи землекористувача на тимчасову зайняту земельну ділянку тимчасово призупиняються, а спеціалізована організація використовує її для проведення розвідувальних робіт без зміни цільового призначення. Земельні ділянки, які використовуються для проведення вказаних робіт, загалом не проходять встановлену законом процедуру їх формування та відведення, їхні розміри встановлені нормативними документами. Їх індивідуалізація здійснюється у спрощеному порядку шляхом визначення меж та конфігурації.

Об'єктом даного права виступає тимчасово займана земельна ділянка, площа якої встановлена Нормами відведення земель для спорудження геологорозвідувальних свердловин, затвердженими Державним комітетом Ради Міністрів СРСР у справах будівництва від 05.06.1974 р. № 116, а строки користування та місце розташування уточнюються угодою носія земельних прав із зацікавленою спеціалізованою організацією.

Земельне законодавство обмежує суб'єктний склад землекористувачів, які проводять розвідувальні роботи, лише юридичними особами. Водночас законодавством про надра передбачено, що спеціальні дозволи на користування надрами надаються і громадянам. У зв'язку з цим видається доречним в законодавчому порядку розширити і коло землекористувачів □ суб'єктів, які можуть проводити розвідувальні роботи.

Підрозділ 2.2. «Виникнення права користування землями для проведення розвідувальних робіт» присвячений дослідженню правових підстав та порядку набуття права користування земельними ділянками для названих цілей.

Земельна ділянка для проведення розвідувальних робіт не надається у загальноприйнятому розумінні спеціалізованій організації. Підставою виникнення в особи права користування земельною ділянкою виступає укладення відповідної угоди. Моментом виникнення такого права доцільно вважати момент підписання сторонами угоди та акту приймання-передачі земельної

ділянки.

Кодекс України про надра (ст. 16) передбачає, що надання спеціальних дозволів для геологічного вивчення надр здійснюється після попереднього погодження з відповідною радою питання про надання земельної ділянки для зазначених потреб. Отже носії земельних прав, в межах земельних ділянок яких планується проведення розвідувальних робіт, повинні бути про це попередньо проінформовані. Зацікавлена спеціалізована організація має отримати, наприклад, попередню згоду власника земельної ділянки чи землекористувача на її тимчасове зайняття. Звернення спеціалізованої організації з поданням до носія земельних прав щодо укладення угоди на проведення розвідувальних робіт повинно розглядатися у встановлений строк – наприклад, п'ятнадцять днів. Це гарантуватиме права як спеціалізованої організації, так і власників земельних ділянок та землекористувачів.

У підрозділі 2.3. «Зміст правовідносин щодо користування землями для проведення розвідувальних робіт» досліджено зміст та обсяг прав і обов'язків суб'єктів, які проводять такі роботи на тимчасово зайнятих земельних ділянках. Особа, яка проводить розвідувальні роботи, вступаючи на підставі угоди в правовідносини із землекористувачем або землевласником з метою оформлення прав на конкретну тимчасово займану земельну ділянку, набуває прав та обов'язків щодо неї. У складі цих прав та обов'язків виокремлюються декілька рівнів: а) загальні права та обов'язки землекористувача, передбачені ЗК України (ст. 95) та іншими земельно-правовими актами; б) спеціальні права та обов'язки, визначені ст. 97 ЗК України; в) права та обов'язки, встановлені угодою між власником земельної ділянки або землекористувачем та особою, яка проводить розвідувальні роботи.

Обґрунтована необхідність законодавчого закріплення додаткових обов'язків спеціалізованих організацій, що проводять розвідувальні роботи: а) компенсувати втрати сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва при тимчасовому зайнятті сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників; б) отримати спеціальний дозвіл на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок та розробити проект їх рекультивації; в) здійснювати плату за землю.

У підрозділі 2.4. «Специфіка припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт» досліджуються правові підстави та порядок припинення даного права.

Специфіка припинення права користування тимчасово зайнятими земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт зумовлена нерозривним зв'язком права землекористування з правом на геологічне вивчення надр. Припинення геологічного вивчення надр безумовно тягне за собою і припинення права користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою. Основною підставою для припинення даного права виступає закінчення строку, на який була укладена відповідна угода. Дострокове припинення цього права можливе на підставі приписів органів

державного гірничого нагляду та інших уповноважених державних органів про припинення розвідувальних робіт. Не виключається застосування підстав припинення права користування земельною ділянкою, передбачених ст. ст. 141, 143 ЗК України. Йдеться, зокрема, про припинення діяльності державних чи комунальних підприємств, установ та організацій, які проводять розвідувальні роботи; використання ними земельної ділянки способами, які суперечать екологічним вимогам, та інші. Особливість процедури дострокового припинення даного права зумовлена наявністю укладеної угоди, яка може бути розірвана за рішенням суду.

У процесі геологічного вивчення надр шляхом проведення розвідувальних робіт припинення права користування відповідними земельними ділянками може бути ускладнене певними обставинами. Так, іноді природний промисловий приплив вуглеводнів (нафти і газу) у розвідувальних свердловинах зумовлює необхідність термінового переведення таких свердловин у категорію видобувних, облаштування і підключення їх до промислових і магістральних мереж. Набуття земельної ділянки для потреб, пов'язаних з видобуванням корисних копалин, має здійснюватися тут за правилами ст. 66 ЗК України. Проте процедура відведення, зміни цільового призначення та оформлення прав на земельну ділянку зазвичай довготривала. У зв'язку з цим обґрунтовується доцільність на законодавчому рівні надати право особам, які проводять розвідувальні роботи, до введення родовищ у промислову розробку використовувати тимчасово займані земельні ділянки на підставі раніше укладеної угоди шляхом внесення до неї змін та доповнень на період викупу (вилучення), зміни цільового призначення ділянки та державної реєстрації прав на неї.

У підрозділі 2.5. «Правові наслідки припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт» проаналізовано правові наслідки припинення даного права.

Із змісту ч. 4 ст. 97 ЗК України випливає, що право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт вважається припиненим за умови: а) своєчасного повернення особою, яка проводила розвідувальні роботи, тимчасово зайнятої земельної ділянки; б) приведення її у попередній стан за рахунок цієї особи; в) відшкодування у повному обсязі завданих нею збитків.

Строки повернення тимчасово займаної земельної ділянки повинні бути визначені в угоді. Дотримання цих строків пов'язане з приведенням ділянки у належний стан. Якщо ділянка не приведена у такий стан, вона не може вважатися повернутою землевласнику чи землекористувачу. Приведення тимчасово займаної земельної ділянки у попередній стан здійснюється шляхом проведення її рекультивациі, яку слід визнати обов'язковою умовою реалізації землеохоронних заходів. Для осіб, які не дотримуються строків своєчасного повернення тимчасово зайнятих земель та обов'язкового здійснення заходів щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням, наступають негативні наслідки. Відшкодування збитків, які виникають у процесі

реалізації прав на землю особами, що проводили розвідувальні роботи, виступає важливою гарантією захисту земельних прав та законних інтересів власників землі та землекористувачів, оскільки названі збитки заподіяні правомірними діями. У випадку заподіяння збитків неправомірними діями осіб, які проводили розвідувальні роботи, в результаті, наприклад, порушення ними своїх обов'язків, відшкодування цих збитків слід розглядати в якості способу захисту прав на земельні ділянки їх власників чи землекористувачів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукового завдання, що полягає у комплексній науковій розробці правових засад використання земель для проведення розвідувальних робіт в умовах реформування земельних відносин шляхом аналізу земельного законодавства та практики його застосування, земельно-правової і спеціальної літератури; розробки пропозицій і рекомендацій з удосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з виникненням, реалізацією та припиненням прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки, пропозиції й рекомендації, що можуть мати як теоретичне, так і практичне значення:

1. Правова регламентація відносин, пов'язаних з використанням земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт, включає три основних періоди, в межах яких правові норми встановлювали особливості виникнення, реалізації та припинення права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт: 1-й період – дореволюційний; 2-й період – радянський; 3-й період – сучасний, започаткований набуттям Україною незалежності.

2. Право користування земельними ділянками для проведення підприємствами, установами та організаціями розвідувальних робіт – це неповне (невиключне, обмежене) право названих суб'єктів використовувати на підставі угоди тимчасово зайняті ними земельні ділянки, які перебувають у власності чи користуванні інших осіб, без зміни їх цільового призначення та вилучення (викупу) для забезпечення доступу до ділянки надр і розміщення тимчасових споруд та обладнання, необхідного для проведення розвідувальних робіт.

3. Право користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт за своєю правовою природою належить до зобов'язального права, сутність якого полягає в праві надрокористувача вимагати від власника земельної ділянки або землекористувача можливості тимчасового зайняття земельної ділянки для проведення розвідувальних робіт.

4. Основні особливості права користування землями для проведення розвідувальних робіт: а) тимчасовий характер даного права, зумовлений вимогами спеціального дозволу на проведення геологічного вивчення надр; б) його виникнення не пов'язане з викупом (вилученням) земельних

ділянок у власників чи землекористувачів; в) воно здійснюється на тимчасово зайнятих земельних ділянках без зміни їх цільового призначення спеціалізованими організаціями, які мають статус надкористувачів; г) нерозривний зв'язок з правом на геологічне вивчення надр.

5. Об'єкт правовідносин у сфері користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт – тимчасово займана земельна ділянка або її частина, що без викупу (вилучення) використовується без зміни цільового призначення в межах строку, встановленого угодою. Суб'єктом права користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт може виступати лише особа, яка набула правовий статус надкористувача.

6. Встановлена законодавством процедурна складність виникнення прав на земельні ділянки для проведення розвідувальних робіт має бути спрощена шляхом внесення змін та доповнень до ст. 97 ЗК України щодо: а) попереднього погодження земельного питання з носієм земельних прав, в межах земель якого будуть проводитись розвідувальні роботи, та органом, який здійснює державний контроль за використанням та охороною земель; б) встановлення строку розгляду землевласником або землекористувачем відповідного подання (звернення) підприємств, установ та організацій щодо укладення угоди на проведення ними розвідувальних робіт в межах п'ятнадцяти днів з моменту одержання такого подання (звернення); в) можливості використання земельної ділянки на умовах укладеної угоди у випадку переведення розвідувальної свердловини у категорію видобувних на період відведення у встановленому порядку земельної ділянки для видобування корисних копалин та оформлення прав на неї.

7. Серед прав та обов'язків спеціалізованої організації, яка проводить розвідувальні роботи, виокремлюються три рівні: а) загальні права та обов'язки землекористувача, передбачені ЗК України (ст. 95) та іншими земельно-правовими актами; б) спеціальні права та обов'язки, визначені ст. 97 ЗК України; в) права та обов'язки, встановлені угодою.

8. У законодавчому порядку слід закріпити обов'язки особи, яка проводить розвідувальні роботи в межах тимчасово зайнятої земельної ділянки: а) здійснювати плату за землю; б) відшкодовувати втрати сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва; в) отримувати спеціальний дозвіл на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок, де вони будуть проводити розвідувальні роботи, та розробляти проект рекультивациі цих земельних ділянок.

9. Особливості припинення права користування тимчасово зайнятими земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт зумовлені нерозривним зв'язком права землекористування з геологічним вивченням надр. Підставою припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт виступає закінчення строку, на який була укладена угода на використання земельної ділянки. Підставою дострокового припинення права землекористування в цих випадках можуть бути приписи органів державного гірничого нагляду та

інших уповноважених державних органів про припинення розвідувальних робіт.

10. За необхідності переведення розвідувальної свердловини у категорію видобувних на законодавчому рівні було б доцільним надати право особам, які проводять розвідувальні роботи, до введення родовищ вуглеводнів (нафти і газу) у промислову розробку використовувати тимчасово займані землі на підставі укладеної угоди шляхом внесення до неї змін та доповнень на період викупу (вилучення), зміни цільового призначення земельної ділянки та державної реєстрації прав на неї.

11. Відшкодування збитків, що виникають у процесі реалізації прав на землю особами, які проводять розвідувальні роботи – важлива гарантія захисту земельних прав та законних інтересів власників землі та землекористувачів. Водночас відшкодування збитків, заподіяних землевласникам та землекористувачам, особами, які проводять розвідувальні роботи, в результаті невиконання ними обов'язків щодо своєчасного повернення тимчасово зайнятих ними земельних ділянок, приведення їх у стан, придатний для використання за цільовим призначенням, тобто неправомірними діями, повинно розглядатися як спосіб захисту прав на земельні ділянки при порушенні цих прав.

12. Ст. 97 ЗК України слід доповнити новою частиною такого змісту: «5. Підприємства, установи та організації, які проводять геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи, можуть проводити ці роботи в межах тимчасово зайнятих земельних ділянок (або їх частин) будь-якої форми власності без вилучення (викупу) та зміни цільового призначення на підставі угоди на проведення таких робіт, яка укладається з власником земельної ділянки або із землекористувачем за умови попереднього погодження з ними та органом, який здійснює державний контроль за використанням та охороною земель, питання про тимчасове зайняття земельної ділянки для зазначених потреб».

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Золотарьова Д. М. Сутність права тимчасового користування землею для проведення розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Наук. вісн. Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія : Юриспруденція. – 2014. – № 10-2. – Т. 2. – С. 34-36.

2. Золотарёва Д. М. Правовые основы использования временно занятых земель в Украине / Д. М. Золотарёва // Нац. юрид. журнал : теория и практика (г. Кишинев, Республика Молдова). – 2014. – August. – С. 142-146.

3. Золотарьова Д. М. Правові наслідки тимчасового зайняття земельних ділянок / Д. М. Золотарьова // Право і суспільство. – 2014. – № 6-1. – С. 243-247.

4. Золотарьова Д. М. Проблеми виникнення права користування тимчасово зайнятою

земельною ділянкою / Д. М. Золотарьова // Наук. вісн. Херсонського державного ун-ту. Серія : Юрид. науки. – 2014. – Вип. 4. – Т. 1. – С. 228-230.

5. Золотарьова Д. М. Земельні права й обов'язки суб'єктів, що проводять розвідувальні роботи / Д. М. Золотарьова // Право і суспільство. – 2015. – № 4. – С. 34-38.

6. Золотарьова Д. М. До питання про правову природу використання земель для проведення розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України : Серія «Право». – К. – 2015. – Вип. 218. – С. 133-137.

7. Золотарьова Д. М. Приватноправові та публічно-правові засади використання земель для виконання розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Актуальні проблеми публічного та приватного права: тези доп. IV міжнар. наук.-практ. конф. 25 жовтня 2013 р. / за ред. В. М. Огаренка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – С. 130-132.

8. Золотарьова Д. М. Особливості використання тимчасово займаних земель для проведення геологорозвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Актуальні проблеми юрид. науки : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. «Дванадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 8-9 листопада 2013 р.) : [у 4-х част.]. – Ч. 1. – Хмельницький : Хмельницький ун-т управління та права, 2013. – С. 124-125.

9. Золотарьова Д. М. Деякі питання використання земель для проведення геологорозвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Юридична осінь 2013 р. : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 14 листопада 2013 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьман. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого» : Право, 2013. – С. 160-162.

10. Золотарьова Д. М. Правові питання використання тимчасово зайнятих земель / Д. М. Золотарьова // матер. II міжнар. наук.-практ. конф. «Малиновські читання», м. Острого, 15–16 листопада 2013 р. – Острого : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2013. – С. 134-135.

11. Золотарьова Д. М. Використання тимчасово зайнятих земель як зобов'язальне право / Д. М. Золотарьова // Правова доктрина – основа формування правової системи держави : матер. міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. прав. наук України та обговоренню п'ятитомної монографії «Правова доктрина України», м. Харків, 20-21 листопада 2013 р. – Х. : Право, 2013. – С. 803-805.

12. Золотарьова Д. М. Деякі правові аспекти використання тимчасово зайнятих земель / Д. М. Золотарьова // Сучасні науково-практичні проблеми екологічного, земельного та аграрного права : матер. «круглого столу» (м. Харків, 6 грудня 2013 р.) : зб. тез доп. та наук. доп. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2013. – С. 254-255.

13. Zolotarova D. M. Legal issues of land use fox exploration work / D. M. Zolotarova // Проблеми сучасної юридичної науки очима молодих учених : матер. всеукр. конф. 17 квітня

2014 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х. : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2014. – С. 107-108.

14. Золотарьова Д. М. Zobov'язальні права у сфері земельних відносин / Д. М. Золотарьова // Розвиток організаційно-правих форм господарювання в аграрному секторі: матер. «круглого столу», м. Харків, 13 червня 2014 р. : зб. тез доп. / за заг. ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Оберіг, 2014. – С. 81-82.

15. Золотарьова Д. М. Деякі особливості використання тимчасово зайнятих земель для проведення розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. «Тринадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 14-15 листопада 2014 р.) : [у 3-х част.]. – Ч. 3. – Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2014. – С. 47-48.

16. Золотарьова Д. М. До питання про охорону тимчасово зайнятих земель / Д. М. Золотарьова // Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин : теоретико-методологічні й прикладні аспекти : матер. «круглого столу» (м. Харків, 5 грудня 2014 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2014. – С. 245-247.

17. Золотарьова Д. М. Особливості статусу суб'єктів права користування землями для проведення розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного та екологічного права : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (22-23 травня 2015 р.), присвяченої 90-річчю від народження академіка В. З. Янчука / за ред. проф. В. М. Єрмоленка. – К. : Видавничий центр НУБіП України, 2015. – С. 218-220.

18. Золотарьова Д. М. Правові наслідки використання земель, як природного ресурсу при проведенні геологорозвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Природоресурсне право в системі права України : історія, сьогодення, перспективи: зб. матер. круглого столу, 30-31 жовтня 2015 р. / за заг. ред. М. В. Шульги. – Х. : Оберіг, 2015. – С. 71-73.

19. Золотарьова Д. М. Юридична відповідальність осіб, які використовують земельну ділянку для проведення розвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Юридична осінь 2015 р. : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 11 листопада 2015 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015 – С. 157-160.

20. Золотарьова Д. М. До питання про тимчасове користування землею / Д. М. Золотарьова // Правові проблеми розвитку сільських територій України: матер. «круглого столу», присвяченого пам'яті відомого українського вченого-правознавця, члена-кореспондента НАН України, академіка НАПрН України В. І. Семчика (9 грудня 2015 р.). – К. : Вид-во «Прінт сервіс», 2015. – С. 186-188.

21. Золотарьова Д. М. Співвідношення права користування надрами та земельними

ділянками для проведення геологорозвідувальних робіт / Д. М. Золотарьова // Актуальні питання реформування правової системи : зб. матер. XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 24-25 червня 2016 р.) / уклад. Л. М. Джурак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – С. 192-194.

АНОТАЦІЯ

Золотарьова Д. М. Правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2017.

Дисертацію присвячено комплексній науковій розробці правових засад використання земель для проведення розвідувальних робіт. Опрацьовано наукову періодизацію розвитку правового регулювання відносин у сфері виникнення, реалізації та припинення права користування землями для проведення розвідувальних робіт. У роботі визначено поняття «права користування землями для проведення розвідувальних робіт» та його юридичну природу; охарактеризовано особливості даного права; розглянуто об'єктно-суб'єктний склад права користування даними землями; розкрито особливості виникнення та припинення цього права; здійснено порівняльний аналіз правових засад використання земель для проведення розвідувальних робіт за законодавством України та інших країн. Виявлено прогалини в чинному земельному законодавстві та надано науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення нормативно-правового регулювання відповідної групи суспільних відносин.

Ключові слова: земля, землекористування, тимчасове зайняття земельної ділянки, розвідувальні роботи, угода на використання земельної ділянки, геологічне вивчення надр.

АННОТАЦИЯ

Золотарёва Д. М. Правовые основы использования земель для проведения разведывательных работ. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.06 – земельное право; аграрное право; экологическое право; природоресурсное право. – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2017.

Диссертация посвящена комплексной научной разработке правовых основ использования

земель для проведения разведывательных работ. В работе разработана научная периодизация развития организационно-правового регулирования отношений в сфере возникновения, реализации и прекращения права пользования землями для проведения разведывательных работ. Осуществлен сравнительно-правовой анализ правовых основ использования земель для проведения разведывательных работ по законодательству Украины и других стран. Сформулировано понятие и раскрыта юридическая природа «права пользования землями для проведения разведывательных работ». Определены особенности правоотношений в сфере пользования землями для проведения разведывательных работ. Проанализированы особенности субъектно-объектного состава соответствующих правоотношений. Определено, что установленная законодательством процедурная сложность возникновения прав на земельные участки для проведения разведывательных работ может быть упрощена путем внесения изменений и дополнений к ст. 97 ЗК Украины относительно того, что: а) разведывательные работы могут проводиться на земельных участках (или их частях) независимо от формы собственности и их целевого назначения на основании договора на проведение таких работ, который заключается с собственником земли или по согласованию с землепользователем; б) рассмотрение обращений предприятий, учреждений и организаций, которые намерены проводить разведывательные работы, по заключению соглашений на проведение таких работ или согласования этого вопроса с землепользователем должно осуществляться в пятнадцатидневный срок с момента получения соответствующего обращения. Определена специфика прекращения права пользования землями для проведения разведывательных работ. Выявлены пробелы в действующем земельном законодательстве и предоставлены научно обоснованные предложения по совершенствованию нормативно-правового регулирования соответствующей группы общественных отношений.

Ключевые слова: земля, землепользование, временное занятие земельного участка, разведывательные работы, соглашение на использование земельного участка, геологическое изучение недр.

SUMMARY

Zolotarova D. M. The legal basis of land use for exploration. – Manuscript copyright.

Thesis for a Candidate of Juridical sciences with a specialization in 12.00.06 – land law; agrarian law; environmental law; nature resources law. – Yaroslav Mudryi National law university, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2017.

The dissertation is devoted to the scientific development of legal principles for the land use for exploration. it has been studied the scientific periodization of the organizational-legal regulation of relations in the field of origin, implementation and termination of land use for exploration. The paper

defines the concept of "rights on land use for exploration" and its legal nature; characterizes the features of mentioned rights; considers the object and subject essence of the right on land use; discloses the features of the origin and termination of mentioned rights; also the comparative analysis of the legal principles of land use for exploration under the laws of Ukraine and other countries have been conducted. It has been identified the gaps in the current legislation and provided scientifically based proposals to improve the legal regulation of corresponding social relations.

Keywords: land, land use, temporary occupation of land, exploration, an agreement on the land use, geological exploration of mineral resources.